

مقدمه:

به دلیل اهمیت فعالیتهای مربوط به نفت، گاز و پتروشیمی در اقتصاد کشور، یک فصل جدا از فصلهای معدن و صنعت به اطلاعات آماری این رشته از فعالیت در سالنامه آماری استان اختصاص یافته است.

با استخراج نفت و گاز از اولین چاه نفت در مسجد سلیمان در سال ۱۲۸۷ هجری شمسی (۱۹۰۸ میلادی) فعالیت صنعت نفت در ایران آغاز شده و آمارهایی نیز از زمان مزبور گرد آوری شده است.

پس از ملی شدن صنعت نفت در اسفند ۱۳۲۹ شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیعتری را منتشر کرده است. پس از تاسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶ این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه گاز طبیعی و گاز مایع گردآوری و ارائه کرده اند. اطلاعات مندرج در جداول این فصل از آمارهای موجود در شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی استان و شرکت ملی گاز استان که به صورت ثبتي تهیه می گردد آورده شده است. اطلاعات موجود بصورت چهار منطقه اراک، ساوه، خمین، دلیجان ارائه شده است

تعاریف و مفاهیم به کار رفته در این فصل به شرح زیر است:

□ نفت خام:

نفت خام آمیزه ای است پیچیده از ترکیبات هیدروکربوری که از مخازن طبیعی نفت در زیر زمین، در بعضی از نقاط دنیا استخراج می شود. نفت خام به طور عمده متشکل از ترکیبات اشباع و غیر اشباع هیدروکربورهای آلیفاتیک و بعضاً آروماتیک می باشد. بجز هیدروژن و کربن که دو عنصر اصلی تشکیل دهنده نفت خام به شمار می روند، عناصر دیگری مانند ازت، اکسیژن، گوگرد و فلزاتی چون نیکل، سدیم، وانادیم و آهن به مقدار کم در آن وجود دارند. به همین جهت، نفت خام از نظر ویژگیهای فیزیکی و شیمیایی بسیار متغیر است.

□ نفت سفید:

نفت سفید برشی از نفت خام و متشکل از سه هیدروکربور پارافینی، نفتینی و آروماتیکی می باشد. این فراورده به عنوان سوخت گرمایشی و سوخت مراکز حرارتی به کار می رود و یکی از مواد اصلی تشکیل دهنده سوخت جت است.

□ نفت کوره:

نفت کوره از بازمانده تقطیر نفت خام در برجهای تقطیر پالایشگاه به دست می آید. این فراورده به سبب دارا بودن هیدروکربورهای سنگین، به آسانی نمی سوزد و یکی از سوختههای عمده کشتیها و واحدهای بزرگ صنعتی از جمله نیروگاههای برق به شمار می رود.

□ نفت گاز:

نفت گاز فراورده ای است که بعد از برش نفت سفید به دست می آید و به عنوان سوخت ماشین آلات کشاورزی و صنعتی و سوخت تعدادی از وسایل نقلیه عمومی و تاسیسات حرارتی به کار می رود.

□ بنزین موتور:

بنزین موتور آمیزه ای است که هیدروکربورهای به طور عمده حلقوی و ایزو مره با نسبتهای متفاوت که برای افزایش درجه آرام سوزی، برخی از ترکیبات آلی به آن اضافه می شود.

□ گاز طبیعی (گاز غنی):

گاز تولیدی از منابع نفتی و گازی را گاز طبیعی یا گاز غنی می گویند که به صورت "کلاهدک"، "همراه با نفت" (مانند گاز منطقه آغاچاری) و "مستقل" (نظیر گاز سرخس و سرخون) قابل دسترسی می باشد.

□ گاز سبک:

گاز غنی (طبیعی) پس از طی مراحل جدا سازی و پالایش، به گاز سبک تبدیل می شود. منظور از جداسازی، جدا کردن مایعات و مایعات گازی از گاز غنی است.

□ گاز مایع:

گاز مایع مخلوطی است از پروپان و بوتان نرمال که در اثر شرایط محیط و مصرف، نسبت حجمی این دو ماده در مخلوط تغییر می یابد و در تحت فشار حدود ۱۱۰-۱۰۰۰ پوند بر اینچ مربع به صورت مایع در می آید.

□ **مشترک گاز:**

عبارت است از شخص حقیقی یا حقوقی که طبق روش پذیرش متقاضیان گاز پس از تحویل مدارک مورد نظر و پرداخت حقوق و هزینه های متعلقه، مشخصاتش در دفتر پذیرش اشتراک ثبت شده و شماره اشتراک به وی اختصاص یافته باشد.

□ **مصرف کننده گاز:**

به مشترکینی اطلاق می گردد که جریان گاز آنها پس از طی مراحل اشتراک پذیری راه اندازی شده باشد.

□ **انشعاب گاز:**

به خطوطی که جهت ارسال گاز از خطوط انتقال، خطوط تغذیه و شبکه تا ایستگاه اختصاصی مشترک نصب می شود انشعاب اطلاق می گردد.

۱-۶- مصرف انواع فرآورده های نفتی

سال و شهرستان	گاز مایع (تن)	سوختهای هواپیما (متر مکعب)	بنزین (هزار لیتر)	نفت سفید (هزار لیتر)
..... ۱۳۷۵	-	-	۲۸۴۰۸۰	۲۵۴۳۵۰
..... ۱۳۸۰	۲۸۷۳۷	-	۳۰۷۶۶۵	۱۹۰۷۸۴
..... ۱۳۸۵	۳۴۲۴۸	۱۸	۵۳۴۰۶۴	۱۵۱۵۲۵
..... ۱۳۸۸	۴۲۷۹۴	۱۰	۴۳۵۷۷۹	۱۰۷۸۵۳
..... ۱۳۸۹	۵۹۰۰۸	۱۷	۴۱۹۳۱۷	۷۳۳۹۰
..... ۱۳۹۰	۶۰۳۱۵	۶۶/۶	۳۹۹۳۵۸/۶	۶۱۴۷۹/۷
..... ۱۳۹۱	-	-	۴۱۴۳۱۶	۴۷۳۶۳
..... ۱۳۹۲	۴۴۵۴۲	۴۵	۴۴۶۸۸۱	۳۵۵۷۹
..... اراک	۲۴۶۱۹	۴۵	۲۴۸۴۷۲	۱۱۷۲۷
..... ساوه	۱۳۸۱۱	۰	۱۲۰۸۴۵	۱۴۱۶۰
..... دلیجان	۲۶۹۷	۰	۴۵۵۱۱	۲۸۶۵
..... خمین	۳۴۱۵	۰	۳۲۰۵۳	۶۸۲۷

۱-۶- مصرف انواع فرآورده های نفتی (دنباله)

سال و شهرستان	نفت گاز (هزار لیتر)	نفت کوره (هزار لیتر)	روغنهای موتور و صنعتی (۲) (هزار لیتر)	قییر (تن)(۲)	سایر فرآورده ها (هزار لیتر)(۱)
..... ۱۳۷۵	۷۸۶۷۳۶	۲۷۵۰۲۱	۳۴۵۸	-	۴۳۴۵۲۵
..... ۱۳۸۰	۶۶۴۹۷۷	۸۲۲۹۸۲	۶۷۲۱	۸۲۲۰۷	۲۴۶۲
..... ۱۳۸۵	۸۴۱۶۹۴	۸۶۷۴۲۴	-	.	۶۶۷۸۲۳
..... ۱۳۸۸	۱۱۹۹۰۷۶	۷۹۲۷۴۸	-	-	۳۴۳۰۶
..... ۱۳۸۹	۱۰۹۴۱۱۸	۹۱۹۸۳۰	-	-	۴۲۸۱۰۵
..... ۱۳۹۰	۳۸۴۱۶۴۵۲۸۶	۱۲۳۷۶۲۹	.	.	۱۵۴۷۳۷۰۰
..... ۱۳۹۱	۱۱۴۲۶۴۹	۱۲۹۹۲۷۷	.	.	۲۳۵۸۵۳
..... ۱۳۹۲	۱۲۴۰۱۶۰	۴۷۳۴۲۸	-	-	۱۳۹۷۹۰
..... اراک	۴۱۶۰۵۲	۳۷۳۶۵۸	.	.	۱۳۷۲۴۵
..... ساوه	۶۸۳۸۶۶	۵۲۸۷۲	.	.	۲۵۴۵
..... دلیجان	۹۱۹۱۳	۴۱۸۷۰	.	.	.
..... خمین	۴۸۳۲۹	۵۰۲۸	.	.	.

(۱) سایر فرآورده ها، شامل لوبیکات، گوگرد و حلالها می باشد و مربوط به منطقه اراک است.

(۲) روغنهای موتور و قییر به بخش خصوصی واگذار شده است.

مأخذ: شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران - منطقه اراک .

۲-۶- تعداد مخازن و جایگاههای فروش مواد سوختی

تعداد جایگاه			مخازن مواد سوختی		سال و شهرستان
خصوصی	دولتی	جمع	ظرفیت (لیتر)	تعداد	
۳۰	۵	۳۵	۵۵۱۷۴۰۰	۱۲۲	..... ۱۳۷۵
۳۳	۵	۳۸	۶۱۰۲۴۰۰	۱۳۵	..... ۱۳۸۰
۵۴	۶	۶۰	۸۱۱۶۰۰۰	۱۹۳	..... ۱۳۸۵
۵۷	۵	۶۲	۸۳۴۱۳۰۰	۱۹۸	..... ۱۳۸۸
۶۳	۵	۶۸	۹۲۵۵۲۰۰	۲۱۰	..... ۱۳۸۹
۶۱	۵	۶۷	۸۸۵۲۰۰۰	۱۹۹	..... ۱۳۹۰
۶۶	۵	۷۱	۹۵۰۶۹۰۰	۲۱۵	..... ۱۳۹۱
۶۷	۵	۷۲	۹۴۲۵۹۰۰	۲۱۲	..... ۱۳۹۲
۳۶	۲	۳۸	۴۵۴۹۰۰۰	۱۰۲	..... اراک
۱۹	۲	۲۱	۳۰۱۸۹۰۰	۷۰	..... ساوه
۶	۰	۶	۸۷۳۰۰۰	۱۹	..... دلیجان
۶	۱	۷	۹۸۵۰۰۰	۲۱	..... خمین

۲-۶- تعداد مخازن و جایگاههای فروش مواد سوختی (دنباله)

تعداد شعب فروش	تعداد پمپ			سال و شهرستان
	نفت	نفت گاز	نفت سفید	
۸۲۰	۶۵	۲۱	۶۳	..... ۱۳۷۵
۷۵۲	۱۵۲	۳۷	۱۸۱	..... ۱۳۸۰
۷۸۳	۱۷۶	۰	۲۷۵	..... ۱۳۸۵
۶۲۵	۱۸۶	۱۰	۳۰۶	..... ۱۳۸۸
...	...	...	...	..... ۱۳۸۹
۳۲۷	۲۱۰	۰	۳۹۴	..... ۱۳۹۰
۳۱۱	۲۳۴	۰	۴۳۱	..... ۱۳۹۱
۳۱۱	۲۳۴	۰	۴۵۷	..... ۱۳۹۲
۱۷۹	۱۲۲	۰	۲۳۶	..... اراک
۷۱	۷۵	۰	۱۳۳	..... ساوه
۲۸	۱۴	۰	۵۱	..... دلیجان
۳۳	۲۳	۰	۳۷	..... خمین

(۱) اطلاعات بر اساس چهار ناحیه اراک- ساوه- خمین و دلیجان ارائه شده است.

مأخذ: شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران - منطقه اراک

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گاز رسانی شده و تعداد انواع انشعاب ، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی

سال و شهرستان	تعداد شهرهای گاز رسانی شده	تعداد روستاهای گاز رسانی شده	تعداد انشعاب	
			جمع	خانگی - تجاری
..... ۱۳۷۵	۹	۳	۷۴۵۴۸	۷۴۴۶۶
..... ۱۳۸۰	۱۴	۱۲	۱۰۸۱۶۵	۱۰۷۹۰۸
..... ۱۳۸۵	۲۲	۱۶۴	۱۵۸۲۸۳	۱۵۷۳۶۸
..... ۱۳۸۸	۳۱	۳۵۰	۱۹۹۰۶۱	۱۹۸۰۵۱
..... ۱۳۸۹	۳۲	۱۰۷	۲۱۱۱۱۷	۲۱۰۱۰۷
..... ۱۳۹۰	۳۲	۵۴۸	۲۲۵۹۷۶	۲۲۴۹۶۳
..... ۱۳۹۱	۳۲	۶۶۵	۲۴۲۱۷۷	۲۴۱۱۶۴
..... ۱۳۹۲	۳۳	۷۵۹	۲۵۴۱۹۶	۲۵۲۷۶۷
..... آشتیان	۱	۲۹	۶۴۲۹	۶۴۲۸
..... اراک	۴	۱۰۱	۸۲۴۹۶	۸۱۹۱۷
..... تفرش	۱	۲۶	۵۶۲۲	۵۶۱۴
..... خمین	۲	۱۳۰	۲۴۹۹۹	۲۴۹۹۳
..... خنداب	۲	۷۰	۱۳۲۵۸	۱۳۲۵۷
..... دلیرجان	۲	۲۸	۱۱۶۷۱	۱۱۴۵۷
..... زرنديه	۵	۴۶	۱۴۵۹۴	۱۴۵۲۴
..... ساوه	۴	۷۷	۴۰۱۹۲	۳۹۹۶۲
..... شازند	۶	۱۳۰	۲۵۰۷۱	۲۵۰۴۵
..... فراهان	۲	۶۱	۹۴۱۳	۹۳۵۹
..... کمیجان	۲	۴۴	۹۴۹۹	۹۴۹۹
..... محلات	۲	۱۷	۱۰۹۵۲	۱۰۷۱۲

۳-۶- تعداد شهرها و روستاهای گاز رسانی شده و تعداد انواع انشعاب، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی (دنباله)

مصرف گاز طبیعی (هزار متر مکعب)	تعداد مصرف کننده			سال و شهرستان
	صنعتی	تجاری	خانگی	
۱۱۳۹۰۰۰	۴۷	۱۴۰۷	۸۹۵۱۵	..... ۱۳۷۵
۲۰۲۹۰۰۰	۲۰۵	۶۳۶۱	۱۳۹۳۲۵	..... ۱۳۸۰
۳۷۰۰۰۰۰	۱۱۱۲	۱۱۴۶۸	۲۲۹۳۰۰	..... ۱۳۸۵
۴۴۶۹۷۱۳	۱۸۸۳	۱۶۶۳۳	۲۹۶۵۷۴	..... ۱۳۸۸
۴۵۳۱۸۴۷	۲۲۰۲	۱۸۷۶۳	۳۲۸۱۰۳	..... ۱۳۸۹
۴۳۹۰۳۲۶	۲۵۱۱	۲۱۴۳۰	۳۶۵۸۵۸	..... ۱۳۹۰
۴۵۲۲۴۱۶	۲۷۶۳	۲۳۹۵۸	۳۹۹۶۰۴	..... ۱۳۹۱
۶۰۸۹۹۱۳	۳۰۰۴	۲۶۳۳۴	۴۲۸۷۶۸	..... ۱۳۹۲
۳۴۱۶۶	۴۷	۷۶۱	۸۹۷۷	..... آشتیان
۴۱۸۲۱۱۲	۱۱۲۸	۱۰۶۱۲	۱۶۱۲۹۷	..... اراک
۳۴۹۵۴	۵۸	۸۱۳	۱۰۱۵۳	..... تفرش
۱۵۹۰۵۹	۲۰۳	۲۲۴۶	۳۵۷۱۰	..... خمین
۷۸۹۳۹	۲۸	۷۱۹	۱۶۷۳۶	..... خنداب
۲۱۲۶۹۳	۳۳۸	۱۵۷۲	۱۸۹۴۵	..... دلپجان
۱۳۵۹۲۴	۳۰۴	۱۲۴۰	۱۸۷۹۵	..... زرنديه
۸۶۶۵۳۵	۲۰۰	۳۴۶۶	۷۸۲۳۷	..... ساوه
۱۷۴۳۲۹	۱۶۶	۲۰۰۸	۳۷۲۵۰	..... شازند
۶۵۵۹۶	۱۳۳	۶۶۳	۱۱۱۸۷	..... فراهان
۵۴۶۰۱	۲۷	۶۸۲	۱۲۴۸۵	..... کميجان
۹۱۰۰۵	۳۷۲	۱۵۵۲	۱۸۹۹۶	..... محلات

ماخذ: شرکت ملی گاز ایران - منطقه اراک

